

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Корнелия Димова Славова,

преподавател в Катедра „Англистика и американистика“, СУ „Св. Климент Охридски“
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление: 2.1. Филология

докторска програма: Англоезична литература към катедра „Английска филология“ на Филологически факултет ПУ „Паисий Хилендарски“

Автор: Димитър Костадинов Карамитев,

Тема: „Историчност и фикционалност в романите на Томас Харди (върху Волфганг Изер и Пол Рикъор)“

Научен ръководител: доц. д-р Яна Атанасова Роуланд, катедра „Английска филология“, ПУ „Паисий Хилендарски“ .

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният от Димитър Костадинов Карамитев комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и кандидатът отговаря на съвкупността от критерии и показатели за придобиване на докторска степен съгласно ЗРАС-РБ, Правилника за неговото прилагане на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски". Процедурата по ЗРАСРБ, съгласно Заповед № РД-21-887/ 25.04.2024 г., е спазена.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд на Димитър Карамитев за връзката между историчност и фикционалност в романите на английския писател Томас Харди през теорията на Волфганг Изер и Пол Рикъор е смислена и неразработвана в този обем и всеобхватност (анализът работи с всичките му романи и няколко разказа). Философско-литературната оптика, през която се анализира взаимодействието между *фикция* и *история* в записаното и реконфигурирано време в произведенията на Харди, предлага новаторски подход към интерпретацията на автора.

3. Познаване на проблема

Кандидатът познава изключително добре цялостното художествено творчество на Томас Харди: неговите романи, разкази и поезия, светоглед, кореспонденцията му, собствените му коментари, есета и отговори на критиката в предговори и послеписи към романите (понякога

различни в поредни издания). Обектът и целите на изследването са ясно формулирани, а именно, да се проследи връзката и взаимодействието между история, историчност и фикционалност в творчеството на английския писател. Изследването има логична и постъпателна структура: то започва с въвеждане на литературния и социо-културния контекст, както и на цялостния дух на Викторианската епоха и литература, повлияли на автора (глава 4); продължава с дълга аналитична глава за ролята на светлината и визуалното в обрисването на сцени, обстоятелства и образи в литературния наратив на Харди (глава 5); фокусира се върху категорията „историчност“ чрез записаните събития във фикционалните наративи и в предговорите на Харди, както и в собствените му размишления за изкуството (глава 6); преминава към изследване на връзките между действителност и история, време и история, както и кръженето между история и фикция в девет романа (глава 7), за да приключи анализа с мястото на индивида в историята и индивидуалната трагедия като история в по-късните романи „Кметът на Кастърбридж“, „Тес от рода Д’Ърбавил“ и „Невзрачният Джуд“ (глава 8). Задълбоченият анализ на обстоятелства, пространство и герои (в преход) като маркери и носители на промяната в хода на историческото време демонстрира отлична осведоменост за текст и контекст.

4. Методика на изследването

Дисертацията се отличава със силна теоретична плътност, като методиката комбинира идеи и понятия от различни философски и литературни теории. Основните понятия *historicity* (стр. 15), *historicality* (стр. 16) и *fictionality* (стр. 22), почерпани от философската херменевтика на Пол Рикъор и читателски-ориентираната теория на Волфганг Изер, са представени обстойно, като техните дефиниции са допълнително обогатени от разработките на литературните теоретици Михаил Бахтин, Ханс Робърт Яус, Цветан Тодоров, както и на съвременните историци Хейдън Уайт, Пиер Нора и др. Особено ценни са наблюденията за корелациите между историята и литературата, “общуването” между тях, а не противопоставянето им (по Изер), както и по-съвременното разбиране на Хейдън Уайт за организацията на наративите в историята и в художественото творчество, за подбора на определени събития, фигури и разкази. Теорията присъства живо в анализа и се доразвива в аналитичната тъкан.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертацията има внушителен обем от 396 страници (282 стр. без приложението и библиографията), показва солидна информираност за английската литература и критика, за водещите тенденции и фигури в херменевтичната и феноменологичната традиции, както и за възгледите и творчеството на Томас Харди. Текстът демонстрира отлично проучване на първичните и вторичните източници, той е добре организиран и структуриран; написан е на безупречен

английски език; с множество пояснения и препратки към разнообразни теории, жанрове, творби от английски писатели и критици от няколко епохи.

Сред най-силните страни на изследването са неговата интердисциплинарност и панорамност: борави се с понятия и идеи от литературната теория, философията, архитектурата, фотографията и киното (през оптиката на Роланд Барт, Цочо Бояджиев, Айзенщайн и др.) Например, анализът в глава 5 демонстрира как рамкирането и кинематографичните средства, заедно със светлината и цветовете подсилват визуалното представяне и видимостта на определени сцени, герои, обстоятелства и картини от действителността. Множеството интертекстуални връзки и философски препратки към други теории и автори, както и компаративистични наблюдения относно редица английски писатели, демонстрират ерудицията на автора.

Друга ценна черта на изследването е неговата положеност в серия от контекстуални кръгове: в контекста на Викторианската традиция, както и на цялостната английска литературна традиция; в полето на предишни изследвания; в българското изследователско пространство (от публикациите на Константин Стефанов през Георги Папанчев, Невяна Николова, Весела Кацарова, и Яна Роуланд до Пловдивската школа за Харди). Дисертационният труд е самостоятелно и оригинално изследване и не откривам плагиатство.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Кандидатът е представил три внушителни публикации по темите, които разглежда настоящия дисертационен труд – всички на английски език, публикувани в научни списания или издания в периода 2021-23 г. Всички те са тясно свързани с изследвания проблем, написани са на английски език, и свидетелстват за дълбочината на литературно-критическия поглед на автора.

Дисертационният труд е приносен като първото изследване върху всички романи на Томас Харди, което се появява в българския академичен свят, както и единственото, което разглежда въпросите на историчност и фикционалност в романите на Харди през теориите на Пол Рикъор и Волфганг Изер. То въвежда нови идеи, теоретични инструменти и специфични термини като „аксиално пространство“ (*axial space*) и „герой в преход“ (*transitional character*), както и разнообразни дефиниции за понятието *историчност*. Не на последно място, дисертацията обсъжда по-малко известни романи на Харди като „Отчаяни средства“, „Завръщане в родния край“, „Лаодикеец“ и „Двама на кулата“.

7. Автореферат

Тъй като дисертацията е написана на английски език, Димитър Карамитев е представил автореферат на български език и на английски език; те синтезират същността на дисертацията и отразяват основните резултати на изследването.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Изследването на Димитър Карамитев е значимо, със собствен принос към темата и логично продължение на българските литературоведски изследвания за Харди. В края на дисертацията, авторът предлага три възможни посоки за развиване на изследванията върху Харди, които могат да бъдат допълнително разработени от него в бъдеще. В този дух може да се пожелае на дисертанта да обработи и публикува резултатите от полезното приложение в края на дисертацията, което е вид корпус (в хронологичен ред) на най-важните термини и примери за тяхната употреба в произведенията на Харди като „истина“, „действителност“, „факт“, „история“, „хроника“, „традиция“, „промяна“ и т.н.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид вложените от дисертанта усилия, задълбочените му теоретични знания и професионални умения за самостоятелно провеждане на научно изследване, давам своята положителна оценка за дисертационния труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Димитър Костадинов Карамитев образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология, докторска програма „Английска литература“.

22. 05. 2024 г.

Изготвил становището:

(подпис)

Проф. д-р Корнелия Славова